

Anècdotes o facècies de músics

1. — L'àvia «Cardina».

Aquell poblet bell i típic de l'Alt Empordà celebra la festa major en honor del seu patró Sant Vicenç, els dies 22 i 23 de gener, normalment els més freds de l'any, car resten compresos dins la famosa «setmana dels barbuts», característica per les seves baixes temperatures.

Per als músics són aquestes unes diades tradicionals, molt plaents en tots els aspectes, malgrat que de tant en tant sorgeixi algun imprevist.

Motiu d'esplai i xerinola són els àpats pantagruèlics i exorbitants, amb tota mena de variacions culinàries, des dels plats succulents i elaboradíssims, per als paladars més exigents, fins les menges casolanes: cargolades, peus de porc, seques amb botifarra, galtes de godall amb herbes aromàtiques del bosc, sense oblidar les modestíssimes cols, ben passades per la paella, amb xuietes de cansalada viada, acompanyades de la típica arengada; això sí, tenint sempre a mà uns monumentals morterats d'allioli confeccionat pels mateixos músics, que en són especialistes altament qualificats, car hi tenen «la mà trencada» per a deixar-lo en el seu punt òptim. Els vins de taula, i també els escumosos i generosos del país, fan que les calbes i les galtes agafin color i s'encenguin progressivament més i més i els nassos restin inflats com una trumfa. D'aquesta manera el fred es fa imperceptible.

La bona gent del poble fa comentaris entorn dels petits esdeveniments relacionats amb la vinguda i estada dels músics: Que si l'àvia «Cardina» els ha donat «peix de clova», que si els ha fet cargols, que si els ha confeccionat un «platillo» amb prunes, etc., etc. Comenten també la visita al celler d'en Cals o d'en Tomàs o algun altre vinater prou acreditat i a conseqüència d'aquest fet les sardanes de la tarda no aniran prou fines... Tot plegat serveix de motiu perquè es passin dos o tres dies plens d'eufòria i de petites satisfaccions individuals i collectives, d'aquestes que constitueixen «la sal de la vida».

L'orquestra, tradicionalment s'hostatjava a ca l'àvia «Cardina», persona ja entrada en anys, que vivia sola. La casa era vella i molt desmarxada. Hi entrava fred

per totes les esclotxes i esquerdes, que per dissort eren molt nombroses. Però el pitjor de tot era el dormir. La distribució de les «habitacions» era semblant a una mena de catacumbes del temps dels romans. Per a encabir-hi tots els components de l'orquestra calia fer una sèrie de combinacions amb els músics grassos i els prims. L'àvia «Cardina» ens deia: «Per dormir estareu molt bé. Dormireu d'un en un i de dos en dos...». Algunes de les «habitacions» eren semblants a nínxols. S'hi entrava (si hom podia) pels peus i hom tenia por que l'endemà no el trobessin emparedat i mig encarcerat pel fred.

En arribar, després de la feina del matí, l'àvia «Cardina» posava l'arròs a la cassola i mentrestant els gats i gossos de la casa, molt nombrosos per cert, bevien l'aigua de la galleda on tenia l'escarola en remull per a l'amanida del dinar. O sia, que es tractava d'una perfecta convivència entre persones i animals més o menys domèstics. A més, l'àvia anava tastant l'arròs amb una cullera de fusta que no es mortificava en rentar i que, amb gran desesperació per la nostra part, submergia una i altra vegada al bell mig de la cassola fins que la cosa estava en el seu punt. Aleshores ens cridava: «Apa, nois, cap a la taula. Que aquest arròs serà «celestial». Sant Pere se'n lleparia els dits».

Pobre Sant Pere si hagués hagut de tastar aquell arròs i pobres de tots nosaltres!

De tota manera, ja hem dit que el pitjor en aquella casa no era pas el menjar sinó el dormir. Si algun músic tenia alguna necessitat durant la nit, calia anar al corral, a l'aire lliure, ensenyant el cul a la lluna (dit sigui amb perdó), amb temperatures baixíssimes. La cosa era realment dramàtica. Una nit un company, que potser havia menjat massa allioli, i tenia necessitat d'anar sovint al corral, enginyà la manera d'estalviar-se els desplaçaments i el fred. De tant en tant feia la «tramesa» ben embolicada amb paper de diari a través d'una finestreta que confrontava amb la paret del corral. Pel matí quan vam baixar a esmorzar, l'àvia «Cardina» estava molt capficada i ens deia: «No sé què els passa als pollastres. Estan esverats. Semblen saltabarrancs. S'enfilen per la paret del corral. I he d'agafar-ne un parell o tres per al rostit i no puc arreplegar-los de cap manera. Semblen «locos».

Quan l'àvia va portar el rostit a taula alguns músics havien perdut la fama de manera sobtada.

2. — Ramat de cabres.

Actuàvem amb l'orquestra en la festa d'un barri ric i monumental de la ciutat de Girona. L'inoblidable amic P. P. (a.c.s.), que amb la trompeta als dits i als llavis era considerat l'as de trumfos, a nivell personal t'obligava a parar molt de compte en anar amb ell pel món, car era un home de reaccions imprevisibles i en un moment donat podia provocar un daltabaix, amb la corresponent trencadissa.

COBLA CARAVANA, ANY 1943

Josep Coll, Alfons Oya, Ricard Viladesau, Enric Vilà, Martirià Font, Jaume Sabater, Emili Gispert, Francesc Casanovas, Lluís Grau, Mingo Anglada i Joaquim Joanmiquel.

La facècia va començar de bon matí. Dormíem junts i en alçar-nos del llit em va dir que l'acompanyés a la farmàcia. En arribar a la rambla gironina, una dona grassoneta estava enfilada dalt d'una escala netejant els vidres de l'aparador d'una botiga. En P. s'hi apropà pel darrera i sense pensar-ho dues vegades li donà una natjada al «trasero». Vam haver de sortir escopetejats. La dona, naturalment, molt enfurismada, ens tirava tot el que tenia a mà: galleda, raspalls, draps bruts, etcètera, etc., i ens dedicava diversos qualificatius, sí un era deplorable, l'altre esgarrinxava. Vaig passar una gran vergonya, però el company P. es va fer un bon tip de riure.

Per fi arribàrem a la farmàcia. Hi havia molta parròquia. El farmacèutic en persona ens mirà (en veure'ns mudats tal vegada ens prengué per inspectors) i ens demanà què desitjàvem. En P., tot decidit, va contestar: «Una bala d'userda». «I què en vol fer d'una bala d'userda?», preguntà el farmacèutic tot tractant de seguir-li la broma. «Per a donar menjar a les cabres, vejam si se'n fan un bon tip i les reben totes d'una vegada». L'apotecari, que ja sabia de què anava, va donar-li un paquet embolicat que el company pagà tot seguit. En sortir de l'establiment vaig veure'm obligat a interrogar el meu amic: «De debò que tens cabres?». «Que si tinc cabres? En tinc dos o tres ramats, vellerasses i amb els seus boccs corresponents». Tal com he dit més amunt, jo havia passat la nit en el mateix llit que el meu company, raó per la qual vaig entrar novament a la farmàcia per tal de dema-

nar una altra bala d'userda per al meu ús particular, no fos cas que les cabres s'haguessin escampat: «Cabra avesada a saltar, salta i saltarà».

3. — Tempesta en un poblet de l'interior.

A les comarques d'Osca i sobretot de Lleida, durant els primers anys de la xauxa de la fruita, en arribar la festa major tenien per norma llogar una munió d'artistes, músics i atraccions de tota mena: cobla-orquestra, artistes de varietats, companyies de sarsuela, toreros, etc. En fi, la festa s'organitzava a l'engròs i podem afirmar ben bé que hom no hi estalviava pas res. No venia d'un pam.

Tota aquesta tropa d'artistes nòmades, a les hores de menjar i dormir anàvem com un ramat sense pastor. A les hores dels àpats, calia esperar que algú s'alcés de taula, per tal d'ocupar el seu lloc i arreplegar el que fos. Si arribaves dels darrers, algunes vegades ja s'havia acabat la teca.

Per al descans, les dificultats eren encara més grosses. Dormíem en llits els primers en arribar a la fonda. Però els altres es veien obligats a jeure a terra, cosa que era millor que no pas restar al carrer. Actualment aquests «mercats de Calaf» ja no existeixen. Els pobles envien els músics als moderns «paradors» i hotels que proliferen prop de les carreteres i vies principals. Ara estem més ben acostumats i cas que algun músic es trobés en alguna de les situacions abans esmentades, agafaria el seu cotxe i aniria a dormir a casa seva. En aquelles èpoques aquesta solució era impensable, car els viatges es feien en autocar i podíem donar gràcies a Déu que la festa acabés en pau i harmonia, car el primer que ens havíem de sentir per part dels més curts de gambals i esverats del poble, si els semblava que no seguíem prou fidelment el programa establert (amb els suplementes que ells exigien), era: «Foteu-los al Segre». I no es tractava pas d'una banjada o una bravata, car, efectivament, l'autocar d'alguna cobla-orquestra de les comarques gironines anà a «barquejar» al riu en certes circumstàncies particularment dramàtiques.

Per altra part, si sabies seguir bé la beta, si miraves de complaure els gustos i capricis d'aquella gent, t'ho haurien donat tot, car quan les coses rutllaven mitjanament bé t'obsequiaven amb pisco-labis i ressopons de comiat, ben proveïts de menjars exquisits i begudes selectes, àpats que finien quan el sol ja era ben alt.

Els balls de tarda s'iniciaven després de la cursa de braus, dels «toros» que en diem, i s'allargaven fins les onze de la nit. El «show» de varietats (pit i cuixa, amb moderació) començava pels voltants de les dues de la nit i solia durar fins a les quatre (valga'm Déu quines nits inacabables de feina i peripècies de tota mena!). Tot seguit s'escombrava l'envelat o la sala i s'iniciava el ball.

En certa ocasió i trobant-nos en un dels pobles que es regien per aquest horari tan divertit, el company més exigent de l'orquestra (i el més rellevant, per

dissort) va comunicar-nos que ell sols estava disposat a tocar fins que fossin les cinc del matí, considerant que a partir d'aleshores ja era una hora prudent per a començar a arreplegar tots els estris. Tots acceptàrem la seva proposta («sí, Pere; sí, noi, tens raó!»). En arribar al punt fatídic de les cinc, quan l'engrescament i xerinxola dels balladors es trobaven en el seu punt culminant, iniciàrem la interpretació del «popurri» final, recull de melodies ben bellugadisses destinades a posar a prova la capacitat de resistència dels balladors, a base d'accelerar més i més el ritme. De moment el públic ens mirà astorat, convençut que allò no era cert, sinó que es tractava d'una intervenció humorística per la nostra part. Però quan el «vocalista» tractà d'acomiar-nos dels presents amb els tòpics de consuetud, esclatà la tempesta. Primer algun buf, acompanyat de tronada, però sense tenir temps de cercar protecció, es desfermà la tamborinada, una mena de tifó o huracà. Nosaltres, de fet, ja ens vàiem de cap al Segre, amb instrumental, partitures i accessoris. Tot al riu, pensàvem. Entremig d'aquell aldarull, que creixia més i més, sorgiren veus desenfrenades que ens insultaven i ens ferien amb els epítets més insòlits i violents. Tots restàrem esparverats, sobretot quan una veuassa rogallosa, que tenia un so inconfusible, relacionat amb la beguda, adreçà el més denigrant dels insults a les nostres pobres mares. Aquestes dissortades paraules provocaren una petita pausa en aquella mena de remolí tumultuós, car fins i tot els elements més exaltats consideraren que potser n'havien fet un gra massa. En aquell moment decidíu, un company de l'orquestra s'encarà amb el públic: «Qui

COBLA MONTGRINS. ANY 1962.
MARTIRIÀ FONT DE PRIMER CUINER.

ha estat el salvatge que ha insultat les nostres mares?». Un bordegàs alt, forçut, pèl-roig, amb cara avinagrada, respongué desafiant: «He estat jo! I què...». La resposta del músic fou aclaparadora, fulminant: «Bona veu, mestre. Bona veu. No cal pas que aneu a fer gàrgares...». El públic, reaccionà amb moderació i algunes rialles molt sorolloses. Naturalment, reprenguérem el ball, talment com si res no hagués passat, interpretant, això sí peces ben mogudes, exagerant el ritme, per tal de cansar la concurrència com més aviat millor. I tal com diuen els castellans: «Aquí paz y después gloria».

ENRIC VILA